Vedlegg 3

Høringsuttalelser til programforslag – Sektor Fiskeri

Organisasjon/ etat	Innspill	Kommentar
Artsdatabanken	Norsk rødliste 2006 inneholder, i tillegg til sjøpattedyr og fugler, også en vurdering av flere artsgrupper fra det marine miljø, bl.a. fisk. Foruten kritisk truede arter som pigghå, er flere kommersielle fiskearter som for eksempel blålange, vanlig uer og snabeluer vurdert som sårbare. Bortsett fra uer som er nevnt under utredningstemaer for sektor fiskeri, er ingen av disse artene inkludert i utredningen. Det drives også et kommersielt fiske på arter som ikke er direkte truet, men hvor bestandene vurderes som nær truet (kategorien NT). Eksempler på slike arter innen denne kategorien er kveite, lange og brisling.	Artsdatabanken sin rødliste vil ligge til grunn for arbeidet med fiskeriutredningen og forvaltningsplanen. Når det gjelder indikatorartene eller undertemaene innen hvert utredningstema, skal dette være arter eller artsgrupper som er godt egnet til å synliggjøre relevante miljø- og samfunnspåvirkninger. (ref. fellesdelen, kap. 3.1.1). Mange av artene som er nevnt i Norsk Rødliste har vi mangelfull kunnskap om, og de vil dermed heller ikke være særlig godt egnet som indikatorarter. Flere arter vil bli nevnt i fiskeriutredningen selv om de ikke er inkludert som utredningstema, inkludert arter som er oppført i Norsk Rødliste, og som det blir drevet et kommersielt fiske på.
Artsdatabanken	Kunnskapen om forekomst og bestandsendringer er generelt svært dårlig for mange marine artsgrupper. Dette medfører at mange arter er plassert i kategorien DD (data mangel) da det ikke har vært mulig å gjøre en gradert vurdering av risiko for utdøing pga mangel på kunnskap. Det vurderes imidlertid som sannsynlig at flere av disse artene ville blitt vurdert som truet hvis mer kunnskap om artene var tilgjengelig. Hele 21 av 36 rødlistede saltvannsfisker er vurdert til kategorien DD, deriblant flere skater som nebbskate, storskate, hvitskate, flekkskate og isskate. Det er svært begrenset med kunnskap om forekomst og bestandsendringer for artene i denne kategorien da det ikke er knyttet noen kommersielle interesser til disse artene. En svært høy andel av artene innenfor grupper av vurderte marine invertebrater som svamp, koralldyr, leddormer og bløtdyr er også plassert i kategorien DD. Det er etter vårt syn viktig at denne	Fiskeriforvaltningen står overfor nye utfordringer som følge av at mange marine arter har havnet på rødlisten. Dette vil bli reflektert i fiskeriutredningen. En viktig del av arbeidet med en helhetlig forvaltningsplan er å avdekke kunnskapsbehov, og komme med konkrete forslag til hvordan disse bør følges opp. Kunnskapsmangelen som gjelder for mange marine arter, og årsakssammenhengene knyttet til bestandsnedgang hos sjøfugl kan være eksempler på slike kunnskapsbehov.

	kunnskapsmangelen for marine arter blir tydeliggjort i forvaltningsplanen for Norskehavet. Flere rødlistede fuglearter, blant annet lomvi, lunde, krykkje og makrellterne er svært utsatte ved nedgang i relevante fiskebestander, og spesielt alkefuglene er svært utsatte for oljesøl og fiskeredskaper. En styrket forskningsinnsats for å klargjøre årsakssammenhengene knyttet til bestandsnedgang bør prioriteres.	
Direktoratet for Naturforvaltning	DN viser til at marine arter nå er kommet med på rødlista. Flere arter koraller, svamper etc. er representert her med fiskeriaktivitet som en av påvirkningsfaktorene. Dette må inkluderes i utredningen.	Artsdatabanken sin rødliste vil ligge til grunn for arbeidet med fiskeriutredningen. Forventede effekter av fiskeriaktivitet på bunnsamfunn skal utredes, med hensyn på skade/ødeleggelse. Effekter på bunndyrsamfunn og korallrev skal beskrives (jf forslag til program). Det er oppført 5 arter marine svamper og 5 arter marine koraller på "Norsk Rødliste 2006". Alle de 5 artene av svamp, og 3 av korallartene er oppført som kategori "DD"-datamangel. Dette gjør det problematisk å utrede effekter på dem, særlig når det gjelder svampene, som alle kun er kjent fra typelokalitet (lokaliteten for originalbeskrivelsen). Mange av korallrevene våre er *Lophelia pertusa*-rev (som også står på rødlisten), og effektene på disse vil som nevnt bli utredet. De andre artene vil måtte inngå i betegnelsen "bunndyrsamfunn", og evt. påpekes som kunnskapshull, i og med at utredningene kun skal baseres på eksisterende kunnskap.
Direktoratet for Naturforvaltning	I tillegg til aktuelle spredningsveier og virkninger på biologisk miljø av introduserte arter og bestander bør sektorens forebyggende tiltak inkluderes.	Dersom det med forebyggende tiltak menes allerede eksisterende tiltak for å hindre introduksjon og spredning av fremmede arter, så vil disse bli undersøkt i arbeidet med utredningen. Vurdering av eventuelle fremtidige tiltak forutsettes å komme i en senere fase. Utredning av konsekvenser av fiskeri er først og fremst en analyse som er satt i verk for å forstå effekten av dagens og fremtidig fiskeriaktivitet på økosystemet og samfunnet gitt dagens rammer og regulering.

Direktoratet for Naturforvaltning	Når det gjelder framtidsbilder er det kun fokusert på klima og innstrømming. DN viser til felles generell del 1 for de fire sektorvise utredningsprogrammene, kapittel 3.4 der det framgår at hver sektor i sin beskrivelse skal redegjøre for de forutsetninger som framtidsbildet bygger på og at usikkerheten også bør drøftes. Her sies det videre at det skal redegjøres for mulig påvirkning fra sentrale faktorer som man mener vil være med på å bestemme utviklingen, herunder endringer i disse: - Teknologi og driftsform (bl.a. produkt (olje/kondensat/gass), type produksjon og transport (fast, flytende, skip, rørledning)) - Nasjonalt forvaltningsregime (eksisterende virkemidler – samt planlagte nye tiltak og uttalte nye rammebetingelser) - Andre forhold (klima, internasjonale avtaler) DN savner en bredere tilnærming i utarbeidelse av framtidsbildet.	Gitt den korte tidsfristen arbeidet med sektorutredningene har, og gitt erfaringen fra arbeidet med Forvaltningsplan Barentshavet når det gjelder framtidsbilder, har fiskerisektoren valgt å utrede ett framtidsbilde, som til gjengjeld skal være så sannsynlig og sektoromgripende som mulig. Framtidens forvaltning av de marine ressurser vil være helt og holdent avhengig av hvilke ressurser som er tilgjengelige, og vi ser allerede en endring i artssammensetningen og en forflytning av bestander som følge av klimaendringer.
Direktoratet for Naturforvaltning	Høsting av dyreplankton. Effekter på næringskjeden av et eventuelt framtidig økt uttak på lavere trofisk nivå som av rauåte, bør utredes.	Havforskningsinstituttet starter opp et stort NFR-finansiert prosjekt i juli i år; HARVEST, som skal kvantifisere bestanden av og vurdere høstingspotensialet for raudåte, samt hvilke økologiske konsekvenser dette kan få. En vurdering av effekten av høstingen vil bli inkludert i fiskeriutredningen dersom prosjektet har opparbeidet et tilstrekkelig datagrunnlag innen utredningens tidsfrist.
Fiskeri- og Havbruknæringens Landsforening (FHL)	Under 4.3.1-kunnskapsmangler: Påliteligheten til fiskeristatistikken er framhevet, mens mangel på kunnskap om fiskeartene ikke er tilstrekkelig fremhevet. Her er det som kjent store kunnskapshull som må	Kunnskapsmangler vil bli identifisert fortløpende i løpet av arbeidet med fiskeriutredningen, og den endelige beskrivelsen vil ikke være klar før fiskeriutredningen er ferdig. ”Mangel på kunnskap om fiskeartene” vil imidlertid inngå som et punkt under

	beskrives og i størst mulig grad må kunnskapshullene tettes.	kunnskapsmangler i programmet.
Fiskeri- og Havbruknæringens Landsforening (FHL)	Når det gjelder påliteligheten til fiskeristatistikken er det viktig at en vurderer rammene for rapportering og vurderer om det er behov for mer detaljert statistikk.	Utredning av konsekvenser av fiskeri er først og fremst en analyse som er satt i verk for å forstå effekten av dagens og fremtidig fiskeriaktivitet på økosystemet og samfunnet gitt dagens rammer og regulering. En vurdering av rammene for rapportering og behovet for mer detaljert fiskeristatistikk vil være en oppgave for fiskeriforvaltningen. Dette er ikke nødvendigvis hjemmehørende i en helhetlig forvaltningsplan, som har som formål å etablere rammebetingelser som gjør det mulig å balansere næringsinteressene knyttet til fiskeri, skipstrafikk og petroleumsvirksomhet innenfor rammen av en bærekraftig utvikling.
Fiskeri- og Havbruknæringens Landsforening (FHL)	Programmet legger opp til at hovedfokus skal være en bærekraftig og arealbasert forvaltning av fiskeriene. FHL er ikke uenig i dette, men mener samtidig at man må utrede alle forhold som kan tenkes å ha betydning for en fremtidig fiskerinæring i dette området.	Forhold som blir ansett som viktige for fiskerinæringen i området vil bli belyst, selv om forvaltningen av Norskehavet skal være en økosystembasert forvaltning (kap 1.2.4 i felles generell del). Økosystemforvaltning er i Stortingsmelding nr 12 (2001-2), ”Rent og rikt hav” definert slik: ”Økosystemtilnærming til havforvaltning er en integrert forvaltning av menneskelige aktiviteter basert på økosystemenes dynamikk. Målsetningen er å oppnå bærekraftig bruk av ressurser og goder fra økosystemene og opprettholde deres struktur, virkemåte og produktivitet.”
Fiskeri- og Havbruknæringens Landsforening (FHL)	I kapittel 5 – påvirkningsfaktorer, vil FHL be om at det ikke foretas en statusbeskrivelse uten tilbakeblikk, men der det vil være naturlig å benytte historien for å forstå endringer må en historisk beskrivelse inkluderes. Tilsvarende vil det under kapittel 5.2 – utredningstemaer og parametre - være pedagogisk riktig å ta en kort historiebeskriving der dette anses nødvendig for å forstå utviklingen. Eksempel her er beskrivelsen av næringsliv og sysselsetting samt lokalsamfunn, hvor det er en villet	En kort historiebeskrivelse vil bli inkludert der det er hensiktsmessig for å forstå utviklingen eller dagens situasjon. Hovedfokus for utredningen skal likevel være å gi en beskrivelse av dagens situasjon, samt å forsøke å gi et realistisk framtidsbilde fram mot 2025. Sett i dette perspektiv vil ikke historiebeskrivelse få en sentral rolle i fiskeriutredningen.

	politikk som har resultert i deler av den samfunnsutvikling vi ser i regionen. Her vil en kort historiebeskrivelse være av stor pedagogisk betydning.	
Fiskeri- og Havbruknæringens Landsforening (FHL)	I tabell 2 er det ved fritidsfiske skrevet direkte uttak både på kommersielle arter og ikke-kommersielle arter. For juksa derimot er det beskrevet direkte uttak av kommersielle arter, mens ikke-kommersielle arter omtales som bifangst. Dette må forklares nærmere da fiske med krok og snøre enten det er fra juksa (kommersiell) eller haspelsnelle (fritid) som oftest gir samme fangst.	I et kommersielt fiske forholder man seg til en konsesjon/kvote, og det man får av ikke-kommersielle arter vil dermed være å anse som uønsket bifangst. I fritidsfiske har man som regel ikke en spesiell målart, og det vil dermed ikke gi noen mening å skille mellom fangst (direkte uttak) og bifangst.
Fiskeri- og Havbruknæringens Landsforening (FHL)	Begrepet bifangst bør avklares på en pedagogisk måte som sikrer at man skiller mellom uunngåelig fangst som følge av selve fangstoperasjon eller om det er fangst av arter som inngår naturlig i et fiskeri av flere arter.	Dette er en viktig avklaring, som vil inngå i fiskeriutredningen.
Fylkesrådmannen i Sør-Trøndelag	Muligheter og positive samfunnsmessige (både nasjonale, regionale og lokale) betydninger av fiskeriaktivitetene bør beskrives tydeligere. Programbeskrivelsen synes noe fokusert på forvaltningsansvar og mulige negative konsekvenser av fiskeriaktiviteten. Presentasjon av de ulike fiskeriene gir en noe teknisk detaljert beskrivelse av en del type fiskerier, men i svært liten grad beskriver fiskerienes omfang, økonomiske betydning med mer.	Fiskerienes omfang og økonomiske betydning vil bli beskrevet i utredningen. Positive betydninger og muligheter vil vektlegges i like stor grad som de negative konsekvensene. Det vil i tillegg bli utarbeidet en egen utredning som skal gi en beskrivelse av samfunnsmessige forhold, og av næringsstrukturen i planområdet, hvor fiskeri og avledet landbasert virksomhet (fiskeforedling med mer) vil inngå.
Fylkesrådmannen i Sør-Trøndelag	Listen over arter som skal vektlegges bør suppleres, spesielt torsk, men også breiflabb, lange og havert. Dette fordi artene har næringsmessig betydning.	De fiskeartene som skal vektlegges som felles utredningsparametre er arter som er økologisk viktige, og/eller kommersielt utnyttbare (sild, kolmule, makrell, sei og tobis). Fiskeriutredningen vil i tillegg til de felles utredningsparametrene nevne torsk, hyse, brosme, blåkveite, uer og vassild. Dette utelukker ikke at også andre arter enn her nevnt vil bli beskrevet, men disse artene representerer de viktigste i utredningsområdet, økologisk og kommersielt sett, og vil være best egnet til å synliggjøre relevante

		miljø- og samfunnspåvirkninger. (ref. fellesdelen, kap. 3.1.1). Når det gjelder sjøpattedyr er artene også her plukket ut fordi de er godt egnet til å synliggjøre relevante miljø- og samfunnspåvirkninger. Kystseljakt på havert er ikke vurdert til å ha en så stor næringsmessig betydning at det vil bli inkludert i fiskeriutredningen.
Fylkesrådmannen i Sør-Trøndelag	Havbruket bør beskrives bedre.	Havbruk skal ikke inkluderes i utredning av konsekvenser av fiskeri, siden aktiviteten ligger utenfor utredningsområdet (innenfor grunnlinja). ”Evt påvirkning inn i utredningsområdet kan innarbeides i utredningen av Ytre påvirkning.” (merknad fra styringsgruppen for helhetlig forvaltning av norske havområder 16.05.2007).
Natur og Ungdom/ Bellona	En utredning av påvirkninger som skyldes fiskeriene bør inkludere direkte demografiske effekter som følge av økt dødelighet hos beskattede fiskebestander.	Demografiske effekter, herunder endring i aldersstruktur mv, vil bli belyst i fiskeriutredningen.
Natur og Ungdom/ Bellona	Mekaniske effekter fra bunntrål på bunnlevende organismer bør inkluderes.	Dette er allerede nevnt i programutkastet, kap 5.2; ”Utredningen skal beskrive forventede effekter på bunnsamfunn (flora/fauna) med hensyn til skade/ødeleggelse. Effekter på bunndyrsamfunn og korallrev beskrives. Særlig effektene av trålfiske vil bli utredet.”
Natur og Ungdom/ Bellona	Indirekte effekter ved påvirkning på økologiske interaksjoner bør inkluderes.	Dette er allerede inkludert i programutkastet, under kapittel 5.3, ”Effekter av de ulike fiskeriene”, under punktet ”Økosystemeffekter”.
Natur og Ungdom/ Bellona	Evolusjonære effekter som følge av selektiv dødelighet (langsiktige konsekvenser av fiskeri, som er mer irreversible enn direkte korttidseffekter) bør inkluderes. Økte dødelighetsrater for større voksne fisk resulterer i redusert vekst og tidligere modning hos fiskebestanden. Disse livshistorieendringene forårsaker derfor en minsking i kroppsstørrelse og derav redusert fekunditet	Evolusjonære effekter som følge av selektiv dødelighet vil bli belyst i fiskeriutredningen.

	(antall egg per hunn) hos fiskebestanden. Lavere fekunditet hos mindre hunner gjør fiskebestanden mer sårbar for overfiske, stokastiske fluktuasjoner og miljøendringer. Disse evolusjonære endringene er mye verre å reversere enn direkte demografiske korttidsendringer i fiskebestanden, noe som synliggjør behovet for en utredning som inkluderer de langsiktige konsekvensene av fiskeri.	
Nordland Fylkes Fiskarlag	Hvorfor skal planområdet avgrenses til utenfor grunnlinja? Problematikken rundt nedbeiting av tareskogen vil dermed ikke bli belyst, og denne problematikken er svært viktig.	Spørsmål knyttet til utredningsområdets avgrensing vil bli besvart av styringsgruppen. Når det gjelder tareskogen, vil problematikken rundt nedbeiting av denne bli belyst i fiskeriutredningen.
Nordland Fylkes Fiskarlag	I programmet for utredning av konsekvenser – sektor fiskeri er det lagt opp til at hovedfokus skal være en bærekraftig og arealbasert forvaltning av fiskeriene. NFF er ikke uenig i dette, men mener samtidig at man må utrede alle forhold som kan tenkes å ha betydning for en fremtidig fiskerinæring i dette området, bla er det for tiden mye fokus på fangst av rauåte. NFF mener at det i forvaltningsplanen må etableres utredningsprosjekter der en forsøker å for det første dokumentere rauåtas betydning for økosystemet dernest at det gjennomføres forskningsprosjekt der det søkes etter et svar på om det er forsvarlig å drive med direkte fangst av rauåte.	Se svar til Direktoratet for Naturforvaltning.
Nordland Fylkes Fiskarlag	En del formuleringer i presentasjonen av de ulike fiskeriene er unyansert, NFF forutsetter at disse ikke er med i det videre arbeidet med forvaltningsplanen.	Presentasjonen av de ulike fiskeriene vil bli fjernet fra programmet. En revidert versjon vil bli inkludert i fiskeriutredningen.
Nordland Fylkes Fiskarlag	NFF ber om at det i forvaltningsplanen legges opp til en omfattende fiskerikartlegging i den forstand at all fiskeriaktivitet gjennom året (fra uke til uke) de siste	Det vil bli gitt en oversikt over fiskeriaktiviteten i området i utredningen. I denne tverrsektorielle tilnærmingen som helhetlig forvaltningsplan for Norskehavet representerer, vil det imidlertid

	årene registreres og blir sammenfattet på en oversiktelig måte.	ikke være hensiktsmessig med et for stort detaljeringsnivå.
Nordland Fylkeskommune	Nordlandskysten har en betydelig andel av nasjonal produksjon av oppdrettslaks. Denne delen av kysten har også det største potensialet for utvidet produksjon, også av nye arter. Forvaltningsplanen for Norskehavet må beskrive dette.	Havbruk vil ikke bli utredet av fiskerisektoren, i og med at det er lokalisert utenfor utredningsområdet (innenfor grunnlinja). Se også kommentar fra Styringsgruppen under Fylkesrådmannen i Sør-Trøndelag.
Nordland Fylkeskommune	I de senere år har Vestfjorden hatt en stor betydning for fangst av sild. Det er vesentlig å få fram scenarier om den videre utviklingen her. Lofotfiske er av stor betydning for flere fylker. Det er mye som tyder på at det skjer endringer i hvor fisken går. Det er viktig å få klarlagt nærmere hva som skjer her. Det er registrert betydelig tilbakegang i fiske på Helgeland. Enorme områder av tareskog er nedbeitet, og det er stor oppbygging av taskekrabbe langs hele Nordlandskysten. I 2006 var Nordland det fylket hvor det ble fisket mest krabbe.	Fiskeriene i de ulike delene av utredningsområdet vil bli beskrevet. I den grad det er nødvendig for å kunne beskrive et fiskeri grundig vil også Lofoten-området og Vestfjorden bli tatt med. Framtidsbildet til fiskeriutredningen vil dessuten ta for seg variasjon i klima i perioden fram mot 2025, og hvordan dette vil påvirke framtidens forvaltning av de marine ressurser, inkludert sildefiske og Lofotfiske etter torsk. Tareskogen vil bli inkludert i fiskeriutredningen, under utredningstema bunnsamfunn. Taskekrabbefisket vil også bli nevnt.
Nordland Fylkeskommune	Det er også grunn til å analysere nærmere struktur i fiskeflåten som opererer langs kysten og i Norskehavet. Nordland har flest sysselsatte i flåteleddet og desidert størst antall kystfartøy. Det er viktig å få fram sammenheng mellom aktiviteter i kystsonen og aktiviteter i havområdene, og hvordan dette gjensidig påvirkes.	Det vil bli gitt en oversikt over antall fartøy og fartøytyper i fiskeriutredningen. Den felles samfunnsbeskrivelsen skal utrede de samfunnsmessige effekter knyttet til de ulike næringene. Denne vil bli brukt som bakgrunn for fiskeriutredningen, og vil danne grunnlag for å kunne belyse den gjensidige påvirkningen mellom aktiviteter i kystsonen og aktiviteter i havområdene.
Nordland Fylkeskommune	Det er viktig å identifisere sammenhenger mellom fiskebestanders utvikling i ulike havområder.	Dersom det med ”ulike havområder” menes delområder innen Norskehavet, vil dette bli inkludert i den felles miljø- og ressursbeskrivelsen. Dersom det menes sammenhenger mellom fiskebestanders utvikling i Norskehavet i forhold til andre havområder, vil dette ikke være fokus i denne omgang.

Nordland Fylkeskommune	Fremtidige perspektiver om havbruk lengre ut fra kysten bør også tas med.	Perspektiver om havbruk i selve utredningsområdet (dvs utenfor grunnlinjen) vil bli vurdert inkludert i framtidsbildet fram mot 2025.
Nordland Fylkeskommune	Økonomiske potensialer ved å fiske på "nye" arter vil også være av betydning å få klarlagt.	Dette vil bli inkludert i framtidsbildet fram mot 2025.
Nordland Fylkeskommune	Omfang av areal og brukskonflikter mellom fiskeri og annen næringsvirksomhet må vises.	Særlig verdifulle områder for både miljø og næringer vil bli identifisert, brukskonflikter og arealomfang vil bli utredet i sammenstillingen av de fire sektorutredningene, og vil bli inkludert i den helhetlige forvaltningsplanen.
Norges Fiskarlag	Presentasjonen av de ulike fiskeriene under 4.2.1: det er foretatt beskrivelse av drivgarn. Beskrivelsen er riktig, men det er få, om noen i norsk fiskerinæring som benytter dette. (…) Uunngåelig fangst av sjøpattedyr og fugl: Til orientering kan opplyses at HI ved Bjørge har foretatt noen undersøkelser om sjøpattedyr i pelagiske fiskerier. Så langt er konklusjonen at dette ikke er noe problem verken for fiskeriene eller bestandene. Med hensyn til sjøfugler har HI ved bl.a. Løkkeborg foretatt en del kartlegging i tilknytning til linefisket og også her er konklusjonen at det er lite fugler som fanges i linefisket. Det er omtalt at passive redskaper er arealkrevende og at konflikter med andre fiskerier, næringer og fauna må utredes. Det er en meget unyansert beskrivelse som enten tas ut eller omskrives. (…) Det pekes på at det oppstår andre skader og effekter på bunnfauna i et område som nylig er trålt samt at det kan oppstå en åtseletereffekt der ungfisk tiltrekkes. Denne	Presentasjonen av de ulike fiskeriene vil bli tatt ut av programmet. Det vil i selve fiskeriutredningen bli utarbeidet en ny presentasjon av fiskeriene i utredningsområdet.

	beskrivelsen kan oppfattes som at det til vanlig ikke oppstår effekter på bunnfauna med mindre det tråles og at det bare er stor fisk som står i slike områder. På de fleste områder hvor fisk opptrer er det flere årsklasser som beiter. Dette fører til at det står både stor og små fisk i områdene. Det er nytt og ukjent at andelen ungfisk skal øke vesentlig og brått i et område hvor det til vanlig drives trålfiske. At det oppstår en "åtsel"effekt vil være naturlig da både bunnsubstrat og føde gjøres lettere tilgjengelig ved bruk av bunnslepne redskaper.	
Norges Fiskarlag	Kap 4.3.1: Kunnskapsmangler: Påliteligheten til fiskeristatistikken er fremhevet, mens mangel på kunnskap om fiskeartene ikke er nevnt. Det er mulig man besitter så god kunnskap om fisk i utredningsområdet at dette ikke anses som en kunnskapsmangel, men gjennom presentasjonen om økosystemet og det faktum at det er et viktig område for pelagiske arter også nord i dette systemet, må det foretas en bedre beskrivelse av fiskeartenes utbredelse.	Fiskeartenes utbredelse vil bli beskrevet i den felles miljø- og ressursbeskrivelsen. "Mangel på kunnskap om fiskeartene" vil inngå som et punkt under kunnskapsmangler i programmet. Se ellers kommentarer til FHL angående kunnskapsmangler.
Norges Fiskarlag	(…) Man må utrede alle forhold som kan tenkes å ha betydning for en fremtidig fiskerinæring i dette området. Bl.a. er det for tiden mye fokus på fangst av rauåte. Det må i forvaltningsplanen etableres utredningsprosjekter der en forsøker å for det første dokumentere rauåtas betydning for økosystemet dernest at det gjennomføres forskningsprosjekt der det søkes etter et svar på om det er forsvarlig å drive med direkte fangst av rauåte.	Se kommentar til Direktoratet for Naturforvaltning.
Norges Fiskarlag	Når det gjelder påliteligheten til fiskeristatistikken, blir denne aldri bedre enn det man legger til rette for at den	Se kommentar til FHL angående påliteligheten til fiskeristatistikken.

	skal være. Utfordringen vil være å lage en fiskeristatistikk som svarer til både dagens og morgendagens krav til detaljeringsgrad. Norges fiskarlag vil påpeke at krav om større detaljeringsgrad må begrunnes bedre enn mangel på pålitelighet og hvordan denne økte detaljeringsgraden skal forbedre forvaltningen i planområdet. På den annen side er oppdatert informasjon og offentliggjøring av det anonymiserte materialet tilnærmet fraværende i dagens samfunn. Dette bør absolutt prioriteres.	
Norges Fiskarlag	I kapittel 5 – påvirkningsfaktorer – vil Norges Fiskarlag be om at det ikke foretas en statusbeskrivelse uten tilbakeblikk, men der det vil være naturlig å benytte historien for å forstå endringer må dette inkluderes. Et eksempel her er utviklingen bunnslepne redskaper har gjennomgått i tid og hvordan dette har påvirket økosystemet. Tilsvarende under kapittel 5.2 (…). Eksempelvis beskrivelsen av næringsliv og sysselsetting og under lokalsamfunn (…)	Se kommentar til FHL angående historiebeskrivelse.
Norges Fiskarlag	I kulepunktet om næringsliv og sysselsetting er det uklart hvorfor en har tatt med en setning om å utrede det ”bedriftsøkonomiske overskuddet og hvordan dette fordeles blant aktørene i næringen”. Ser en videre til utredningsprogrammet for petroleum, har en bestemt seg for å se på nasjonalt og regionalt nivå med hensyn til næringsliv og sysselsetting. Tilsvarende bør det gjøres for fiskeri også, slik at sammenligningen blir enklere. Det foreligger i utkast til program ingen signaler som tilsier behov for å gå inn på bedriftsnivå.	Se kommentar til Troms fylkeskommune angående bedriftsøkonomisk overskudd. Utredningen vil ikke gå inn på bedriftsnivå, men eventuelt se på fordeling blant fartøygrupper som høyeste detaljeringsgrad. Det skal gjennomføres en egen delutredning på samfunnsmessige forhold, som skal beskrive bosetting, nærings- og arbeidsmarkedsforhold og relevant infrastruktur, blant annet med hensyn på fiskeri og avledet landbasert virksomhet. Denne skal detaljeres til fylkesnivå, med nasjonalt nivå som referanse.
Norges Fiskarlag	Tabell 2, fritidsfiske/juksa (samme kommentar som FHL)	Se kommentar til FHL.
Norges Fiskarlag	Begrepet bifangst (samme kommentar som FHL)	Se kommentar til FHL.

Norges Naturvernforbund	Fritidsfiske og effekten av dette bør undersøkes (inkludert undersøkelser av fangstdata). Turistfiske bør forskes på, både mht ressurser og samfunn. Bør bli felles utredningstema, da de ulike sektorene vil alle ha effekter på denne næringen og fisketurisme kan selv ha effekt på miljøet.	Både fritidsfiske og turistfiske vil bli omtalt i fiskeriutredningen. Fritidsfiske er nevnt i programmet under kapittel 5.3 ”Effekter av de ulike fiskeriene”, i tabell 2. Turistfiske vil også bli inkludert i denne tabellen. Effekten fritids- og turistfiske kan ha på miljøet vil dermed bli inkludert i fiskeriutredningen. Turisme og småbåttrafikk er dessuten tatt med som påvirkningsfaktorer i kystsonen i program for utredning av konsekvenser av ytre påvirkning.
Norges Naturvernforbund	Taretråling blir nevnt i ytre påvirkninger og det er naturlig at tareskog blir en del av felles utredningstemaer. Tareskog finnes i grunne områder i de ytterste strøkene og i de sørlige deler av Norskehavet blir det trålt tare. Noen av disse områdene som blir trålt ligger tett på grunnlinjen, spesielt i Møre og Romsdal. Tareskogen er sårbar og utgjør en viktig naturtype som er viktig for fisk, sjøfugl og pattedyr. Tareskog er i seg selv et viktig bunnsamfunn som er verdt oppmerksomhet alene.	Tareskogen vil bli beskrevet i den felles miljø- og ressursbeskrivelsen som vil bli utarbeidet i forbindelse med forvaltningsplanen. I og med at utredningsområdet er begrenset til området utenfor grunnlinjen er taretråling som påpekt nevnt i program for utredning av konsekvenser av ytre påvirkning. Fiskeriutredningen vil inkludere tareskog under utredningstema ”bunnsamfunn”.
Norges Naturvernforbund	Rødlisten bør inkluderes i fiskerisektoren. Forvaltningsansvaret omfatter også arter som ikke har kommersiell verdi og det er naturlig at en konsekvensutredning tar for seg et større utvalg arter med fokus på spesielt sårbare arter. Fiskeriutredningen bør legge til lange, øyepål, kveite, bruskfisk og spesifisere kysttorsk. Formuleringen ”utredningen skal beskrive forventede effekter av kommersielt utnyttbare fiskearter og økologisk viktige arter…” er i beste fall upresis og åpner for at andre arter enn de med kommersiell verdi vil bli lite vektlagt. Noen arter er nevnt, hvilket leder til at arter som ikke er nevnt vil bli utelatt. Naturvernforbundet oppfordrer fiskeridirektoratet å være sitt forvaltningsansvar bevisst.	Rødlisten vil ligge til grunn for arbeidet med den helhetlige forvaltningsplanen. Listen over arter i kapittel 5.2 ”Utredningstema og –parametre” er ikke ment å være dekkende for alle arter som vil bli behandlet i fiskeriutredningen, men er en oversikt over de artene som vil få et særlig fokus, og dermed er inkludert som utredningsparametre. Se ellers kommentar til Artsdatabanken angående rødlisten.

Norges Naturvernforbund	Manglende litteraturliste. Dette fratar muligheten den enkelte har til å sjekke bakgrunnen for utkastet.	Litteraturliste vil bli inkludert i utredningen.
Norges Naturvernforbund	Svampsamfunn må nevnes eksplisitt i teksten i tillegg til korallrev.	Svampsamfunn vil bli nevnt eksplisitt under ”bunnsamfunn” sammen med bunndyrsamfunn, tareskog og korallrev.
Norges Naturvernforbund	I tabell 2 er det oppført kunnskapsnivå på konsekvenser av ulike fiskerier. Effekten på truede arter er ført opp som ukjent. Man har kunnskap om bifangst av flere arter som er oppført på rødlisten. I tillegg har det vært direktefiske på truede arter og truede populasjoner. Norges naturvernforbund foreslår at ukjent blir byttet ut med ”fiske kan føre til kollaps av bestand/art xx”. Videre foreslår vi at kategorien ”truede arter” byttes ut med ”truede arter/populasjoner”.	Der tabell 2 angir ”ukjent”, vil dette bli endret i selve utredningen dersom det foreligger nye data. En viktig del av arbeidet med utredningen er nettopp å identifisere hvilke effekter det i det hele tatt er mulig å utrede, og hvor det er behov for mer kunnskap. Gitt den korte tidsfristen for arbeidet med utredningene, vil det for mange arter være vanskelig å identifisere truede populasjoner innen et så stort utredningsområde. Vi vil derfor fokusere på truede arter.
Norges Naturvernforbund	Under punktlisten oppført under kapittel 5.4 ønsker Norges Naturvernforbund å tilføye ”viktige bunnhabitater” som et eget punkt. Flere marine arter er spesifikk på bunnforhold, spesielt tobis.	”Viktige bunnhabitater” vil bli tilført som et eget punkt.
Norges Naturvernforbund	Kapittel 5.5: Listen over konvensjoner inneholder forpliktelser som understreker behovet for å ta hensyn til rødlisten og et bredere spekter av biomangfoldet som fiskerisektoren også har forvaltningsansvar for.	Rødlisten vil ligge til grunn for arbeidet med fiskeriutredningen. Et bredt spekter av biomangfoldet vil bli tatt hensyn til. Dette vil også bli tatt hensyn til i den nye havressursloven. Kapittel 1.2.4 i fellesdelen understreker at forvaltningsplanen skal baseres på økosystembasert forvaltning, og at utviklingen av dette konseptet skjer med grunnlag i Malawiprinsippene, som er utarbeidet i Biodiversitetskonvensjonen.
Norges Naturvernforbund	Om kapittel 6.2: Norges Naturvernforbund ber om at en setning tilføyes på slutten for å understreke fiskeriets konsekvens på tidligere tallrike bestander. Følgende setning foreslås: ”fiskeri har også en effekt på tidligere levedyktige bestander, nå truede bestander på grunn av overfiske, via bifangst og direktefangst.”	Det er nevnt i teksten at ”fiskeri er en aktivitet med stor påvirkning på havmiljøet” Etter vår mening vil dette være dekkende, i og med at dette skal være en kort oppsummering, og ikke en uttømmende liste over konsekvenser av fiskeri på miljøet. Store deler av selve utredningen vil omhandle akkurat fiskerienes konsekvenser for miljøet.

Norges Naturvernforbund	Om kapittel 6.4: I dette kapittelet er bifangst nevnt uten at rødlisten er nevnt. Bifangst av svake bestander bør også unngåes og begrenses i størst mulig grad. Bifangst av sjøfugl er beklagelig og Norges Naturvernforbund er positiv til at det presiseres. Vi ber om en ytterligere presisering om at bifangst av svake bestander av fisk også er uønsket og at fiskeridirektoratet vil gjøre sitt for å foreta reduserende tiltak i fiskerireguleringen.	Setningen vil bli endret til ”Uønsket bifangst av svake bestander av fisk, samt av sjøfugl og sjøpattedyr må unngåes/reduseres mest mulig”
Nasjonalt Institutt for Ernærings- og Sjømatforskning (NIFES)	Innhold av fremmedstoffer (miljøgifter) i organismer med fokus på sjømattrygghet (…). Fiskeri antas å ha liten effekt på nivået av miljøgifter i organismer, men er den sektoren som påvirkes mest av miljøgifter i sjømat.	Trygg sjømat er en viktig problemstilling som vil bli belyst i fiskeriutredningen.
Oljeindustriens Landsforening (OLF)	Sektorutredningen for fiskeri bør gi en samlet oversikt over den fiskerirelaterte skipstrafikken, og miljøpåvirkning fra den, på samme måte som sektorutredningen om petroleumsvirksomhet skal beskrive den petroleumsrelaterte skipstrafikken, og den miljøpåvirkningen som er knyttet til denne. Fiskefartøyer trafikkerer en svært stor del av utredningsområdet, og planen bør gi en oversikt over så vel fartøytyper, frekvens og potensialet for forurensing.	Det vil bli gitt en oversikt over antall fiskefartøy samt fartøytyper i fiskeriutredningen. Miljøpåvirkningen fra denne vil bli dekket av skipsfartutredningen, hvor de ulike typene skipstrafikk (f.eks. fiskefartøyer) vil bli spesifisert i den grad det finnes tilgjengelige data på dette.
Runde Miljøsenter	Det bør i planarbeidet visast til dei store verdiane fiskeressursane i dette området utgjer for Norge og fleire andre land rundt Nord-Atlanteren. Til dømes kan det nemnast at fangsten av Norsk Vårgytande Sild vil i 2007 vere på 1,2 mill tonn. Dette utgjer ca 1% av verdsfangsten av fisk pr. år.	Det vil innledningsvis i fiskeriutredningen bli gitt en kort oversikt over verdiene fiskeressursene i området utgjør for Norge. Det vises ellers til faktabeskrivelse fiskeri, felles miljø –og ressursbeskrivelse og samfunnsbeskrivelsen som samlet vil gi en god oversikt over disse verdiene.
Runde Miljøsenter	Det bør i tillegg vere meir fokus på andre viktige artar, særleg i kontinentalskråningane. Her tenker ein på torsk,	Fiskeriutredningen vil inkludere viktige arter i Norskehavet, selv om det vil være hovedfokus på de artene som er nevnt i

	lange, blålange, uer og brosme. Det kan til dømes nemnast at blålange har sitt einaste kjente gytefelt i heile Norskehavet i Storegga. Denne bestanden er svært nedfiska.	programmet. Den felles miljø- og ressursbeskrivelsen vil også gi en oversikt over hele økosystemet.
Runde Miljøsenter	Fiskeria og fiskeforekomstane i Storegga må betre utgreiast. Dette er historisk viktige fiskefelt som har eit unikt artsmangfald. Området har store korallførekomstar.	Miljø- og ressursbeskrivelsen vil identifisere særlig verdifulle områder. Når det gjelder fiskeriutredningen vil denne inkludere hele utredningsområdet, uten å velge ut spesielle områder som særlig viktige, selv om det er naturlig at de områdene med høyest fiskeriaktivitet også vil få mest omtale.
Runde Miljøsenter	Det er òg fleire andre artar der ein kan sjå store historiske endringar. Dei store fiskeartane i Norskehavet er svært nedfiska. Ein tenkjer her på brugde, håbrann, håkjerring, størje og kveite. Desse artane var vanlige både ute i Norskehavet, langs kysten og i fjordane for 50 år sidan.	Fiskeriutredningen vil fokusere på å forstå effekten av dagens og fremtidig fiskeriaktivitet på økosystemet og samfunnet. En kort historiegjennomgang vil likevel bli inkludert der dette synes hensiktsmessig for å forstå dagens situasjon. Når det gjelder brugde og håbrann, er det i 2007 forbudt for norske fartøy å fiske og lande disse artene i Norges økonomiske sone og i internasjonalt farvann i ICES-statistikkområdene I-XIV.
Runde Miljøsenter	Det er elles liten kunnskap om bifangst og bidødeligheit av fisk, fugl og sjøpattedyr i fiskeria i Norskehavet.	Utredningen skal basere seg på tilgjengelig kunnskap. Bifangst, både av fisk, fugl og sjøpattedyr, vil bli utredet i den grad det eksisterer data. Der data ikke er tilgjengelige, vil dette bli påpekt som et kunnskapsbehov.
Runde Miljøsenter	Gytefelta må kartleggast betre både med omsyn på geografisk utbreiing, djup og temperatur. Særleg for sildegytefelta er det viktig å få ein status over miljøtilhøva på felta før eventuell oljeutvinning.	Dette vil bli dekket av den felles ressurs- og miljøbeskrivelsen.
Runde Miljøsenter	Fiskeriaktiviteten som er vist i rapporten må og kartleggast for første halvår, då dei viktigaste fiskeria føregår.	Kartleggingen av fiskeriaktiviteten vil i utredningen inkludere alle fire kvartal.
Runde Miljøsenter	Kystflåten sin aktivitet må og kartleggast og beskrivast. Desse har ikkje satelittovervaking og det må derfor	Kystflåten sin aktivitet vil bli beskrevet og kartlagt i utredningen, basert på eksisterende kunnskap, for eksempel også gjennom

	undersøkast på annan måte.	kontakt med fiskeriorganisasjoner.
Runde Miljøsenter	Fiske i nedre del av kontinentalskråninga virvlar opp mykje sediment. Kva effekt dette har på korallførekomstar bør utredast.	Dette vil bli utredet under utredningstema ”bunnsamfunn” i den grad det finnes tilgjengelige data. Eventuelle kunnskapsbehov vil bli påpekt.
SINTEF Fiskeri og Havbruk AS	Den helhetlige forvaltningsplanen bør kartlegge og redegjøre for omfanget av potensielle arealbeslag som følge av fremtidig petroleumsvirksomhet og koordinere dette arbeidet mot kartlegging av de viktigste feltene for kommersielt fiskeri. Målsettingen med et slikt arbeid skal være å bidra til økt forutsigbarhet samt å dempe potensielle konflikter mellom brukerne av felles arealer i Norskehavet.	Dette vil være en av målsettingene for arbeidet med sammenstillingen av de fire sektorutredningene, og den endelige helhetlige forvaltningsplanen for Norskehavet.
SINTEF Fiskeri og Havbruk AS	Norge deler og forvalter viktige kommersielle fiskebestander som migrerer mellom ulike lands økonomiske soner i Norskehavet (særlig NVG sild, makrell, kolmule). Det har mellom avtalepartene vært en betydelig uenighet om respektive lands andeler av TAC for de ulike fiskebestandene, og dette har resultert i et betydelig overfiske som ikke samsvarer med FNs prinsipper om et bærekraftig fiskeri, eller at rådene fra ICES om fastsettelse av TAC har blitt fulgt. I tillegg gjelder det at det er avdekket et betydelig overfiske av særlig makrell. Dette indikerer en institusjonell svikt i fiskeriforvaltningen. På denne bakgrunn vil SINTEF Fiskeri og havbruk ta til orde for at forvaltningsplanen skisserer fremtidige tiltak som kan styrke kvote- og havnestatskontrollen generelt og i EU spesielt. (….)	Utredning av konsekvenser av fiskeri er først og fremst en analyse som er satt i verk for å forstå effekten av dagens og fremtidig fiskeriaktivitet på økosystemet og samfunnet gitt dagens rammer og regulering. Vurdering av eventuelle tiltak forutsettes å komme i en senere fase. De problemstillinger som nevnes spesifikt arbeides det kontinuerlig med i ulike nasjonale og internasjonale fora der norsk fiskeriforvaltning deltar.
SINTEF Fiskeri og Havbruk AS	Forvaltningstiltak som rettes mot vandrende fellesbestander bør også sterkt involvere de overnasjonale forvaltningsorganisasjonene North East Atlantic Fisheries	Dette er relevant og viktig for fiskeriforvaltningen, og de vandrende fellesbestandene i Norskehavet blir forvaltet i samarbeid med NEAFC. Dette gjelder både makrell, NVG-sild og kolmule.

	Committee (NEAFC) og North Atlantic Fisheries Organisation (NAFO). Begge disse institusjonene er viktige organer for berørte parter og når det gjelder forvaltningen av fiskebestander som er relevante for den helhetlige forvaltningsplanen for Norskehavet.	Når det gjelder forvaltningsplanen for Norskehavet, og sektorutredningen for fiskeri, skal det faglige arbeidet dekke hele området, mens tiltak i planen kun vil omfatte områder under norsk jurisdiksjon (ref felles generell del, kap. 1.2.3). Slike overnasjonale samarbeid vil dermed ikke inkluderes i planen i første omgang, men vil kunne bli aktuelt på et senere stadium.
SINTEF Fiskeri og Havbruk AS	Handlingsplanen for Norskehavet bør tematisere en strategi for forvaltningsregime som inkorporerer fangst på lavere trofiske nivåer (rauåte) (….)	Se kommentar til Direktoratet for Naturforvaltning.
SINTEF Fiskeri og Havbruk AS	Norskehavet er passasje for transport av fisk fra Barentshavet. Analyser som er utført av Fiskeridirektoratet i Norge, viser bl.a. et årlig overfiske av torsk på anslagsvis 90 000-160 000 tonn for de siste årene (…) SINTEF vil ta til orde for at det etableres et sterkere regime for kontroll/overvåking av trafikken til og fra Barentshavet og som passerer gjennom Norskehavet. Et slikt tiltak kan forankres i det allerede eksisterende samarbeidet om havnestatskontroll samt mellom landene som har økonomiske soner som grenser til Norskehavet. Også organisasjonene NAFO og NEAFC bør være viktige samarbeidspartnere i en slik strategi.	Se kommentarer til foregående innspill fra SINTEF fiskeri og havbruk (angående styrking av havnestatskontroll, og overnasjonale forvaltningsorganisasjoner).
Troms Fylkeskommune	I forhold til samfunnsmessige konsekvenser foreslås også i HFNH at bedriftsøkonomisk lønnsomhet brukes for å beskrive samfunnsmessige konsekvenser av fiskeriaktivitetene. Det vises her til punkt 3 og 6 i Fylkestingets behandling av HFB: 3) Valg av variabelen bedriftsøkonomisk lønnsomhet for å beskrive samfunnsmessige effekter av fiskeriene er ikke tilfredsstillende. Bedriftsøkonomisk lønnsomhet avspeiler i stor grad gjeldende og tidligere fiskeripolitikk, ikke hva som kan skje i fremtiden. En analytisk tilnærming av	Det vil i forbindelse med arbeidet med den helhetlige forvaltningsplanen bli utarbeidet en rapport som skal beskrive samfunns- og næringsmessige forhold i tilliggende regioner. Fiskeriutredningen vil ha et bredere perspektiv enn det rent bedriftsøkonomiske.

	samfunnsøkonomiske kostnader og ringvirkninger burde ha	
Troms Fylkeskommune	6) Vestfjordbassenget burde ha inngått i utredningsområdet for fiskeri da området er viktig for torsk og inngått i utredningen sild. Geografisk avgrensing av utredningsområdet til 1 nautisk mil utenfor grunnlinjen er uheldig da problemstillinger knyttet til havbruk da i stor grad faller ut. I en bærekraftig ressursforvaltning bør også viktig kunnskap om havbruk inngå.	Fiskeriutredningen vil utrede effekter av fiskeri i Vestfjorden på ressurser som er relevant for økosystemet i Norskehavet. Havbruk: Se kommentar til høringsuttalelse fra Fylkesrådmannen i Sør-Trøndelag.
WWF	Fiskeriutredningen må samle eksisterende dokumentasjon om bifangst og gi det nødvendige grunnlaget for permanent vern av korallrev, svampsamfunn og områder med hydrotermiske ventiler - som ved Jan Mayen. Utredning av bifangst må tydeliggjøres og inkluderes i fiskeriutredningen. Bifangst i fiskeriene i Norskehavet antas å være betydelig, særlig på nise, steinkobbe og sjøfugl, men også på ungfisk av blant annet kysttorsk. Det finnes foreløpig lite informasjon på dette feltet og det er et enormt kunnskapsbehov rundt bifangst-problematikken. WWF oppfordrer derfor til et betydelig kunnskapsløft på dette feltet, og at det etableres nasjonale handlingsplaner for reduksjon av bifangst. Det bør også gjennomføres en grundig evaluering av eksisterende fiskerimetoder og –utstyr for å finne frem til redskaper som i størst mulig grad unngår bifangst. WWF ber om at sektorutredningene utreder konsekvensene av bifangst i forbindelse med utarbeidelsen av forvaltningsplanen.	Sammenstillingen av alle utredningene og den helhetlige forvaltningsplanen vil kunne gi et grunnlag for å vurdere vern av spesielle områder. Arealrapporten som utredningsarbeidet blant annet skal baseres på, vil dessuten inkludere en beskrivelse av særlig verdifulle områder. Eksisterende dokumentasjon om bifangst vil bli samlet, en avklaring av bifangstbegrepet vil bli gitt, og de ulike formene for bifangst som forekommer i de ulike fiskeriene vil bli gjennomgått i utredningen.
WWF	Sjøfugl: (…) Forvaltningsplanen bør inneholde strakstiltak for å redde de norske sjøfuglene. Dette	Blant annet på grunn av bestandssituasjonen er tobisfisket i dag sterkt redusert i forhold til tidligere års uttak.

	innebærer først og fremst en full stans etter fiske på tobis, og en reduksjon av fiske på andre arter som er mat for sjøfugl og hvor det mistenkes at overfiske er hovedårsaken til nedgangen.	Effekter på sjøfugl vil bli utredet i fiskeriutredningen.
WWF	Klima - nye arter (månefisk, sverdfisk, ansjos, hai) – hvordan skal disse forvaltes?	Framtidsbildet i fiskeriutredningen vil blant annet ta for seg nye arter som følge av klimaendring og innstrømming av varmere vann. Detaljerte forvaltningstiltak for nye arter vil det likevel ikke være naturlig å komme inn på i denne sammenheng (helhetlig forvaltningsplan).
WWF	Det er lite dekkende å bruke tre pelagiske arter, makrell, kolmule og sild som indikatorarter, og WWF anbefaler at minst en bunnlevende art, og minst en art fra rødlisten inkluderes i stedet for to pelagiske.	De fem artene som skal benyttes som utredningsparametre for alle utredningene er sild, makrell, kolmule, sei og tobis (se også svar til Artsdatabanken). Fiskeriutredningen vil dessuten nevne torsk, hyse, brosme, blåkveite, uer og vassild, i tillegg til at rødlisteproblematikken bli belyst. Dermed skulle både bunnlevende arter og arter på rødlisten være dekket.
WWF	I utredningen om fiskeri til forvaltningsplanen for Barentshavet var det et eget kapittel om oppdrettsnæringens fiskefôr-forbruk. Siden den gang har næringens fôr-forbruk økt, og mange av artene som benyttes til fôr finnes i Norskehavet. Vi forventer at utredningen for Norskehavet har med et oppdatert kapittel om dette.	Effekter av havbruk skal ikke utredes i fiskeriutredningen (se også svar til Fylkesrådmannen i Sør-Trøndelag). Det er påvirkningen fra høstingen som skal vurderes, uavhengig av hva fangsten skal brukes til. Det vil imidlertid bli gitt en beskrivelse av de ulike fiskeriene i utredningsområdet.
Innspill fra høringskonferansen	Bedriftsøkonomisk skal utredes, hva tenkes her?	Se kommentar til Troms Fylkeskommune.
Innspill fra høringskonferansen	Ikke beskriv status uten å gå inn litt i historien bakover.	Se kommentar til FHL.
Innspill fra høringskonferansen	Opprett ei rådgivingsgruppe med fiskere	I arbeidet med den helhetlige forvaltningsplanen for Barentshavet ble det opprettet en gruppe med fiskeriorganisasjoner for å delta i arbeidet med utarbeidelsen av faktagrunnlaget for fiskeri. Dette var svært vellykket, og grunnen til at ikke en tilsvarende gruppe er opprettet i arbeidet med forvaltningsplanen for Norskehavet er de

		svært korte tidsfristene. Utkastet til faktabeskrivelsen vil imidlertid bli sendt ut til gjennomlesing og kommentering til enkelte organisasjoner.

Andre innspill

Det kom i tillegg innspill fra følgende etater/organisasjoner, som ikke hadde konkrete merknader til fiskerisektoren:

Alstahaug kommune/Helgeland regionråd, Brønnøy kommune, Fylkesrådet i Nord-Trøndelag og Industri Energi har kommentarer knyttet til Sektor Petroleum

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag poengterer at det er viktig å utvikle en overvåkingsstrategi, m.a. relatert til fremtidsbildene som skal utarbeides.

Havforskningsinstituttet, Oljedirektoratet og Samferdselsdepartementet hadde ingen merknader til programutkastene.

Meteorologisk institutt mener at aspektene tilknyttet vær (vind, nedbør, temperatur), sjøtemperatur, saltholdighet, bølger, strøm og isforhold ikke er godt nok ivaretatt i høringsutkastene.

Norsk Institutt for Vannforskning (NIVA) vil gjerne bidra med faglige innspill til arbeidet med Forvaltningsplan Norskehavet.

Norsk Ornitologisk Forening (NOF) mener at utredningsprogrammet har store mangler på vesentlige momenter som berører sjøfugl, i forhold til akutte oljeutslipp, eventuell fremtidig vindkraft, samt behandlingen av rødlistede fuglearter.

Norsk Polarinstitutt fokuserer på fellesdelen og det helhetlige metodiske grepet på tvers av utredningene, basert på erfaringene fra utarbeidelsen av Forvaltningsplan Barentshavet.

Norsk Rederiforbund har kommentarer knyttet til Sektor Skipstrafikk.

Riksantikvaren poengterer at det ved planlegging av eventuelle tiltak på havbunnen er nødvendig å klargjøre om tiltaket vil komme i konflikt med kulturminner.

Sandøy kommune påpeker at fristene er for korte, og har ikke fått anledning til å komme med kommentarer.

Statens strålevern har kommentarer knyttet til Sektor Petroleum, Sektor Skipstrafikk og Sektor Ytre påvirkning.

Sysselmannen på Svalbard savner er begrunnelse for avgrensingen av planen i forhold til Forvaltningsplan Barentshavet, og finner det lite hensiktsmessig å kommentere programutkastene før dette forholdet er avklart. Ønsket om en mer omfattende og mer systematisk overvåking av sentrale bestander og arter på Svalbard påpekes.

Universitetet i Bergen kommer med konkrete forslag til tekstendring i programforslaget til Sektor Ytre påvirkning.

Universitetet i Oslo (Naturhistorisk museum) har kommentarer knyttet til Sektor Ytre påvirkning.